

Селюков В.С.,
кандидат юридичних наук, доцент
доцент кафедри поліцейської діяльності та
публічного адміністрування факультету № 3
Харківського національного університету внутрішніх справ
<https://orcid.org/0000-0002-6690-6484>
vadim.selyukov@gmail.com

КІНОЛОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ ЯК ОБ'ЄКТ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Кінологічне забезпечення правоохоронної діяльності є за своєю природою дуже складним багатоаспектним явищем, яке до нині маже не досліджувалось у вітчизняних наукових джерелах. В статті розглянуто зміст таких понять як правоохоронна діяльність, проведений аналіз термінів «забезпечення» і «кінологічне забезпечення» та надано авторське визначення поняття «кінологічне забезпечення правоохоронної діяльності», яке розуміємо у двох аспектах: як організацію кінологічного забезпечення, тобто створення належних умов для функціонування системи кінологічних підрозділів з одного боку, а з іншого – як здійснення з використанням кінологів та службових собак певних заходів спрямованих на надання своєрідної допомоги іншим підрозділам.

Запропоноване власне розуміння правоохоронної діяльності. Пропонується використовувати поняття «правоохоронна діяльність» як діяльність уповноважених органів, підрозділів або служб держави, а також недержавних організацій спрямована на забезпечення належного стану реалізації населенням своїх прав та свобод, охорони суспільства і держави від протиправних посягань, підтримання взаємовідносин у безпечному та упорядкованому стані (мається на увазі забезпечення публічної безпеки та порядку), а також будь-яка інша сервісна діяльність спрямована на охорону та забезпечення прав і свобод людини.

Також доведено, що більшість напрямів кінологічного забезпечення правоохоронної діяльності забезпечується засобами адміністративно-правового регулювання. Тобто саме норми адміністративного права чинять найвагоміший вплив на процес організації та здійснення кінологічного забезпечення. Саме тому кінологічне забезпечення правоохоронної діяльності є об'єктом адміністративно-правового регулювання. Крім цього варто наголосити на тому, що така діяльність має міждисциплінарний характер, а тому не тільки норми права визначають особливості такої діяльності. Норми природничих наук, що визначають принципи та закономірності застосування собак роблять вагомий внесок і є підґрунтям для правових засад кінологічного забезпечення правоохоронної діяльності.

Ключові слова: кінологічне забезпечення; службова кінологія; правоохоронна діяльність; забезпечення правоохоронної діяльності; службовий собака.

Selyukov V. CINOLOGICAL PROVISION OF LAW ENFORCEMENT ACTIVITIES IN UKRAINE AS AN OBJECT OF ADMINISTRATIVE AND LEGAL REGULATION

Dog training in law enforcement is, by its very nature, a very complex multifaceted phenomenon that has not been explored so far in domestic scientific sources. The article deals with the content of such concepts as law enforcement, analyzes the terms "providing" and "canine provision" and provides the author's definition of "canine provision of law enforcement", which is understood in two aspects: as the organization of canine provision, ie, creating the proper conditions for functioning systems of canine units, on the one hand, and on the other, as implementation with the assistance of canine and service dogs of certain activities aimed at providing specific assistance and PWM units.

Your own understanding of law enforcement is offered. It is proposed to use the term "law enforcement" as an activity of authorized bodies, subdivisions or services of the state, as well as non-governmental organizations aimed at ensuring the proper implementation of their rights and freedoms by the population, protecting the society and the state against unlawful encroachments, maintaining relations in a safe and orderly state (public safety and order), as well as any other service activity aimed at protecting and safeguarding human rights and freedoms.

It is also proved that most of the areas of canine law enforcement are provided by means of administrative and legal regulation. That is, the rules of administrative law have the most significant influence on the process of organization and implementation of dog support. That is why dog training in law enforcement is a matter for administrative regulation. In addition, it should be emphasized that such activity is interdisciplinary, and therefore not only the rules of law determine the features of such activity. The rules of the natural sciences that determine the principles and patterns of the use of dogs make a significant contribution and are the basis for the legal foundations of dog training for law enforcement.

Key words: dog support, service dog training, law enforcement activities, ensuring law enforcement activities, war dog.

Постановка проблеми. Правоохоронна система необхідна для реалізації правоохоронної функції, а також здійснення через своїх суб'єктів правоохоронної діяльності. Але, на жаль, така діяльність не завжди має відповідні інструменти для реалізації певних заходів. Тому актуальність дослідження змісту та окремих засобів правоохоронної діяльності є достатньо важливим напрямом не тільки наукової, а й прикладної діяльності як науковців так і суб'єктів здійснення правоохоронної діяльності.

Так, Ю. А. Лапугіна, називає «правоохоронну функцію однією з невід'ємних функцій держави та зазначає, що від рівня її забезпеченості юридичними, інтелектуальними, матеріально-технічними ресурсами залежить як ступінь захищеності людини та суспільства, так, значною мірою, і перспективи розвитку самої держави» [8, с.

25]. Отже, стан існування держави та перспективи її розвитку безпосередньо залежить від ефективності реалізації правоохоронної функції, правоохоронна спрямованість держави є свідченням забезпечення балансу прав і свобод громадянина та інтересів держави [1, с. 26-27]. Варто погодитись із вказаними думками Ю.А. Лапутіної та О.І. Безпалової, які досить змістовно трактують сутність правоохоронної функції держави, звертаючи увагу на значимість даної діяльності держави.

Правоохоронна спрямованість держави, на думку О.І. Безпалової, є свідченням забезпечення балансу прав і свобод громадянина та інтересів держави, а правоохоронна функції, окрім внутрішнього аспекту ще має і зовнішній аспект, що ще раз підтверджує важливість забезпечення реалізації даної функції [1, с. 454]. Таку думку підтримує і Р.Я. Шай: «сучасна держава має не одну правоохоронну функцію, як вважає більшість науковців, а декілька – внутрішні та зовнішні правоохоронні функції. До внутрішніх належать: охорона прав і свобод людини; функція забезпечення правопорядку. До зовнішніх правоохоронних функцій слід віднести участь держави в охороні прав і свобод людини на міжнародній арені та участь держави у підтримці міжнародного правопорядку» [22, с. 358].

Наявність у наукових колах великої кількості тверджень та суджень стосовно визначення структури та змісту терміну «правоохоронної функції держави» підтверджує актуальність останньої. Ми все ж таки, погодимось із твердженням О.М. Полковніченка, який зазначає, що правоохоронна функції держави – є це забезпечення системою необхідних ресурсів комплексний напрямок діяльності держави, який об'єднує низку заходів (у тому числі примусових), заснованих на принципах справедливості та ефективності, що спрямовані на безконфліктну реалізацію прав, свобод і законних інтересів людини і громадянина, забезпечення соціальної злагоди, недопущення індивідуальних, колективних та масових порушень законності й правопорядку. Дане розуміння правоохоронної функції враховує сервісну спрямованість держави на сучасному етапі історичного розвитку і, відтак – державних органів, що забезпечують реалізацію вказаної функції» [14, с. 43].

Реалізація правоохоронної функції держави передбачає здійснення певної низки заходів, що в свою чергу можна розуміти як правоохоронну діяльність.

Для більш ретельного вивчення досліджуваної теми варто здійснити певний аналіз змісту терміну правоохоронної діяльності. Адже саме вона має основоположне значення для конкретизації напрямів діяльності відповідних органів та структур.

В.Е.Студенікін стверджує, що правоохоронна діяльність є однією з головних функцій держави, яка виступає в ролі суб'єкта управління що організує життєдіяльність суспільства, успішність якого можлива лише за умов забезпеченості належного правопорядку. Автор пропонує розгорнуте визначення правоохоронної діяльності, в якому дана діяльність визначається як функції з охорони прав і свобод людини і громадянина, власності та громадського порядку, конституційного ладу від злочинних посягань та правопорушень, а також попередження (профілактика) злочинів, де ці функції притаманні державним органам і громадським об'єднанням (організаціям)» [21; 9, с. 42].

Заслугує на увагу підхід Л.К.Савюка, який розглядає правоохоронну діяльність в широкому і вузькому сенсі. У широкому сенсі правоохоронна діяльність – це «владно-організуюча діяльність компетентних органів і осіб, спрямована на охорону прав і свобод громадян, забезпечення законності та правопорядку в суспільстві». У вузькому сенсі – це діяльність спеціально уповноважених (компетентних) органів забезпечення законності і правопорядку, які існують тільки (або переважно) для виконання таких завдань, як виявлення, припинення і попередження правопорушень, застосування різних санкцій до правопорушників і реалізація заходів впливу» [19, с. 16, 18; 12, с. 125].

Науковці майже одногосно наголошують, що правоохоронна діяльність притаманна саме державним органам та структурам. Але варто погодитися з С.С. Юрком, який досліджував недержавну правоохоронну діяльність і наголосив, що правоохоронна діяльність є характерною і для недержавних інституцій. Ним «підкреслено, що остаточне формування теорії правоохоронної діяльності є ще далеким від завершення. Так, дослідникам поки що не вдалося дійти згоди стосовно базових елементів правоохоронної діяльності (об'єкт, функції, перелік суб'єктів тощо). Незавершеність теорії правоохоронної діяльності має прояв також у загальній недооцінці значення недержавних інститутів у забезпеченні правопорядку. Така недооцінка може бути пояснена нашим тоталітарним минулим, коли роль держави абсолютизувалася у всіх сферах суспільного буття, що прямо суперечило базовим ідеям громадянського суспільства у цілому» [24, с. 7]. Отож, у надалі будемо вважати, що коло суб'єктів здійснення правоохоронної діяльності не обмежується виключно державними інституціями або органами, а включає ряд недержавних організацій та інших інституцій громадянського суспільства.

Правоохоронна діяльність визначається як система заходів, спрямованих на виконання Конституції, законів та інших нормативно-правових актів держави. Вона є засобом зміцнення законності й правопорядку, забезпечення конституційних прав громадян [23, с 47; 2, с. 31].

В.В. Микитенко визначає завдання правоохоронної діяльності, до яких відносить:

«- захист встановленого Конституцією України суспільного ладу держави;

- захист прав і законних інтересів громадян, підприємств, організацій, установ, суб'єктів усіх форм власності;

- захист суверенітету та територіальної цілісності України;

- захист прав і свобод людини, її життя, здоров'я, честі, гідності, недоторканності та безпеки» [11, с. 241].

В даному випадку зміст завдань не зовсім відповідає змісту правоохоронної діяльності, адже з окреслених

завдань можна дійти висновку, що правоохоронна діяльність обмежується виключно правозахисними завданнями. Останні є частиною правоохоронної діяльності, але обмежуватись виключно правозахисною спрямованістю не варто. На нашу думку, варто додати, що правозабезпечувальна діяльність, тобто такий напрям діяльності, який спрямований на забезпечення реалізації прав і свобод громадян, а також створення нормальних умов існування суспільства, є більш значимим для сервісно спрямованої діяльності державних органів та інституцій.

Отож, сучасна наукова спільнота і досі веде палкі дискусії з приводу змісту терміну правоохоронна діяльність, про це свідчить велика кількість наукового матеріалу, а також постійне пріоритетність даного напрямку у більшості наукових стратегій та планів. В нашому дослідженні пропонується використовувати поняття «правоохоронна діяльність» як діяльність уповноважених органів, підрозділів або служб держави, а також недержавних організацій спрямована на забезпечення належного стану реалізації населенням своїх прав та свобод, охорони суспільства і держави від протиправних посягань, підтримання взаємовідносин у безпечному та упорядкованому стані (мається на увазі забезпечення публічної безпеки та порядку), а також будь-яка інша сервісна діяльність спрямована на охорону та забезпечення прав і свобод людини. Тому в дослідженні «правоохоронна діяльність» розглядатиметься у дуже широкому сенсі з метою якнайбільшого розкриття усіх аспектів її кінологічного забезпечення.

Правоохоронна діяльність це напрям, якому відповідають усі дії, що здійснюються з визначеною метою. Тобто можна казати, що комплекс дій спрямований на досягнення тієї чи іншої мети варто розглядати як певний вид діяльності. А кожна діяльність, відповідно, має якимось чином здійснюватися. Для цього існує ряд аспектів, завдяки яким будь-який вид діяльності від декларованого стає реальним. До них можна віднести: суб'єктів здійснення такої діяльності, чітко окреслений зміст діяльності, її форми та методи, а також інші заходи забезпечення. Саме на зміст забезпечення діяльності варто звернути увагу, адже дослідження суб'єктів, змісту, форм та методів діяльності як державних так і не державних структур можна знайти в працях багатьох вітчизняних та закордонних вчених.

Тлумачний словник В.І.Даля роз'яснює поняття «забезпечувати», «забезпечення» як «надати все необхідне» [7, с. 577]. Інші тлумачать його як «постачання чогось у достатній кількості, задовольняти кого-/щонебудь у якихось потребах. Надання кому-небудь достатніх матеріальних засоби до існування. Створювати надійні умови для здійснення чого-небудь; гарантувати щось. Захищати, охороняти кого-/що-небудь від небезпеки» [5, с. 375]. О.І. Безпалова у своєму монографічному дослідженні констатує, що під «забезпеченням» варто розуміти «здійснення діяльності спрямованої на створення належних умов функціонування будь-чого чи будь-кого» [1, с.154]. Н.Б.Болотіна, в свою чергу, розглядаючи зміст понять та термінів у власному дослідженні прав людини трактує «соціальне забезпечення» як «організаційно-правову діяльність держави щодо матеріального забезпечення, соціального утримання, обслуговування надання медичної допомоги за рахунок спеціально створених фінансових джерел осіб, які зазнали соціального ризику, внаслідок якого втратили здоров'я та/або засоби до існування і не можуть матеріально забезпечити себе та своїх утриманців» [3, с. 37-39]. Тобто зміст поняття «забезпечення», полягає у організаційно-правовій діяльності відповідних суб'єктів, метою якої є налагодження ефективного та якісного функціонування певної сфери суспільних відносин [20, с. 420-421]. Варто погодитися з думкою К.В.Брусакова, який пропонує розуміти «забезпечення» як діяльність щодо здійснення власних функцій, а також як результат такої діяльності, який виражається у здійсненні державою нормативних приписів [4, с.7; 13, с. 320].

Забезпечення у дуже широкому розумінні є процесом задоволення потреб когось, або чогось.

Правоохоронна діяльність є дуже широким та змістовним поняттям, як вже зазначалося, тому і процес її здійснення є досить складним та комплексним явищем. Звідси виходить, що забезпечення правоохоронної діяльності також має комплексний характер. І варто на початку наголосити на тому, що правоохоронна діяльність є цілісною, комплексною та системною функцією держави, яка забезпечується рядом державних органів та інституцій громадянського суспільства, і забезпечення належного функціонування кожного з них є одним з головних завдань суспільства і держави.

Діяльність кінологічних підрозділів в Україні спрямована на підтримання належного рівня правопорядку, захисту та забезпечення прав і свобод громадян, створення реальних можливостей для функціонування суспільства у злагоді, протидія злочинності та надання допомог людям, які такої допомоги потребують. Рівень сучасного розвитку технологій дає можливість використовувати найрізноманітніші технічні, але і досі актуальність є використання здібностей собаки на потреби суспільства, адже ці здібності є «безмежними». Так, і правоохоронна діяльність не є виключенням. Розшук особи злочинця за запаховим слідом, виявлення незаконних речовин, розшук загубленої дитини, врятування людей під завалами або снігом, затримання злочинця або захист поліцейського від нападу, робота з хворими дітьми у якості лікарського інструмента, бути компаньйоном для осіб з вадами зору (собаки-поводирі), попереджати про небезпеку будь вона зовнішньою (охорона будівель та об'єктів) чи внутрішньою (підвищення рівня цурку у крові при цукровому діабеті) та багато іншого є формами використання собак на користь суспільства, а відтак і у сфері правоохоронної діяльності (саме в широкому її сенсі). Кінологічне забезпечення має досить вагоме значення у процесі реалізації правоохоронних функцій, тому варто говорити про його актуальність та доречність майже у будь-якій складовій правоохоронної діяльності.

Кінологічне забезпечення правоохоронної діяльності, виходячи з усього вищевказаного є ще більш

складним поняттям, яке, в першу чергу, розуміється як забезпечення належного рівня реалізації правоохоронних функцій у рамках правоохоронної діяльності, а в другу – забезпечення функціонування системи органів, які для виконання власних повноважень використовують вміння, навички та здібності собак. Отож, давайте більш детально розглянемо зміст поняття кінологічного забезпечення правоохоронної діяльності в Україні.

Нормативні джерела теж дещо по-різному визначають зміст кінологічного забезпечення. У постанові Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 року № 227 «Про затвердження положень про Державну податкову службу України та Державну митну службу України» в якості однієї з функцій Держмитслужби визначено організацію та здійснює кінологічного забезпечення діяльності територіальних органів Держмитслужби [17]. Відповідно до Положення про кінологічне забезпечення в Державній фіскальній службі України «кінологічне забезпечення – система заходів, спрямованих на реалізацію завдань, пов'язаних із застосуванням службових собак під час здійснення митного контролю. До таких заходів належать добір, формування, спеціальна підготовка та організація використання кінологічних команд» [18]. На нашу думку, дану функцію варто розглядати у двох аспектах: як організацію кінологічного забезпечення, тобто створення належних умов для функціонування системи кінологічних підрозділів з одного боку, а з іншого – як здійснення з використанням кінологів та службових собак певних заходів спрямованих на надання своєрідної допомоги іншим підрозділам. Наказ МВС України від 01.11.2016 № 1145 «Про затвердження Інструкції з організації діяльності кінологічних підрозділів Національної поліції України» також оперує поняттям кінологічного забезпечення, під яким скоріше розуміється надання необхідної допомоги іншим підрозділам у їх службовій діяльності: «...працівники, які виконують функції кінологічного забезпечення службової діяльності» [15]. Поряд із цим далі по тексту можна зустріти «начальники кінологічних центрів ... відповідають за організацію та стан кінологічного забезпечення відповідного ГУНП» [15], що свідчить все ж таки про те, що і належне функціонування кінологічних підрозділів є частиною кінологічного забезпечення.

Лише в одному нормативно-правовому акті надане чітке розуміння терміну «кінологічне забезпечення». Інструкція з організації кінологічного забезпечення в Державній прикордонній службі України, затверджена наказом МВС України від 26.03.2018 № 234 визначає, що «кінологічне забезпечення – комплекс заходів з підготовки та використання інспекторів-кінологів із службовими собаками для виконання завдань з охорони державного кордону та прикордонного контролю, а також розведення, вирощування, утримання службових собак в органах та підрозділах Держприкордонслужби» [16]. Дане визначення є достатньо повним та всеоб'ємлюючим і відповідає, на нашу думку, реальному змісту даного поняття.

Однак варто додати, що «кінологічне забезпечення можна розглядати у двох вимірах в залежності від направленості дій: направлене на допомогу іншим суб'єктам суспільних відносин (зовнішній аспект) і спрямоване на задоволення організаційних та управлінських потреб самих кінологічних підрозділів (внутрішній аспект)» [20, с. 421].

Кінологічне забезпечення правоохоронної діяльності в Україні є об'єктом адміністративно-правового регулювання, адже саме норми адміністративного права вчиняють основний регуляторний вплив на суспільні відносини у сфері правоохоронної діяльності. А якщо безпосередньо вести мову про кінологічне забезпечення правоохоронної діяльності, яке, по суті, є допоміжною діяльністю щодо правоохоронної, як вже зазначалося вище, то воно так саме виступає об'єктом впливу норм адміністративного права. Варто погодитись з ознаками адміністративно-правового регулювання, наведеними В.В. Галуцьком, а саме: «має цілеспрямований характер, оскільки постає певним регулятором суспільних відносин, впорядковуючи їх за допомогою права на рівні суспільства; має організаційний та упорядкований характер, тобто здійснюється за допомогою певних засобів; спрямоване на досягнення певних цілей, а тому має регулятивний характер; має певний предмет і сферу правового впливу, які усвідомлюються людьми і суспільством та мають для них певне значення; забезпечується певними методами, які координують діяльність суб'єктів права або здійснюються за допомогою їхньої субординаційної підлеглості у процесі виконання або використання норм права; має визначені стадії, які передбачають правову регламентацію суспільних відносин, виникнення суб'єктивних прав і юридичних обов'язків та їх реалізацію» [6, с. 116-118; 10, с. 122]. Отож, адміністративно-правове регулювання здійснює безпосередній вплив на процес кінологічного забезпечення правоохоронної діяльності в Україні.

Окрім правових засад кінологічного забезпечення варто наголосити на його міждисциплінарному характері. Тобто, визначення основних положень та напрямів кінологічного забезпечення, особливо що стосується внутрішнього аспекту, ґрунтується на досягненні науки кінології взагалі, і службової кінології зокрема.

До ознак кінологічного забезпечення правоохоронної діяльності варто віднести такі: 1) головною складовою є діяльність щодо використання собак для задоволення потреб суспільства та держави; 2) подвійна спрямованість кінологічного забезпечення правоохоронної діяльності (зовнішній та внутрішній аспекти); 3) як правило закріплюється у підзаконних нормативних документах, що визначає характер досить спеціальний характер цих відносин; 4) здебільшого регулюється нормами адміністративного права, з однією особливістю – використовує досягнення науки кінології; 5) має певний правовий інструментарій для забезпечення здійснення діяльності; 6) має широке коло суб'єктів кінологічного забезпечення від великої кількості державних органів та служб до неурядових об'єднань та організацій.

Поряд із цим варто виділити декілька основних функцій кінологічного забезпечення як об'єкта адміністративно-правового регулювання:

- кінологічна, яка спрямована на підготовку, тренування, утримання та застосування собак під час професійної діяльності;
- правоохоронна, яка є ключовою, базисною, такою заради якої і функціонує уся система кінологічних органів та організацій;
- організаційна, зміст якої полягає у тому, що саме така діяльність спрямована на створення належних умов функціонування самої системи кінологічних структур або інституцій, тобто внутрішньо спрямована діяльність, а також визначення організаційного порядку застосування собак для здійснення правоохоронної діяльності.

Більшість цих функцій об'єднує те, що їх реалізація можлива за допомогою цілої низки адміністративно-правових засобів, які визначені адміністративним правом. Також варто підкреслити, що усі функції мають взаємозалежний характер та взаємопов'язані між собою, тому можна стверджувати, що відокремлене здійснення однієї або іншої функції неможливе та недоцільне.

Висновки. Отож, як підсумок, кінологічне забезпечення правоохоронної діяльності є досить складним комплексним явищем, зміст якого є дуже об'ємним, багатограним та різноманітним в залежності від думок різних науковців. Однак варто погодитись із тим, що кінологічне забезпечення будь-якої діяльності, в тому числі правоохоронної є об'єктом адміністративно-правового регулювання, як мінімум через те, що собаки відповідно до чинного законодавства є джерелом підвищеної небезпеки, а тому діяльність стосовно їх використання має бути чітко регламентована.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Безпалова О.І. Адміністративно-правовий механізм реалізації правоохоронної функції держави: монографія. Х.: Харківський національний університет внутрішніх справ, 2014. 544 с.
2. Білас А.І. Правоохоронна діяльність країн ЄС: порівняльно-правове дослідження. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Нац. акад. внутр. справ. Київ, 2016. 227 с.
3. Болотіна Н. Б. Право людини на соціальне забезпечення в Україні: проблема термінів і понять. *Право України*. 2000. №4. С. 37–39.
4. Брусаков К.В. Адміністративно-правове забезпечення проходження служби працівниками органів внутрішніх справ у складі міжнародних миротворчих підрозділів: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. / Держ. наук.-дослідний інститут МВС України. Київ, 2007. 20 с.
5. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.
6. Галунько В. В. Теорія держави та права: конспект лекцій / В. В. Галунько, Г. О. Пономаренко, В. К. Шкарупа; за заг. ред. В. К. Шкарупи. Херсон, 2008. 280 с.
7. Даль В.И. Толковый словарь живого великорусского языка: в 4 т. Т.4 / В.И. Даль. М.: Рус. яз., 1980. 680 с.
8. Лапутіна Ю. А. Законодавче забезпечення правоохоронної функції держави: методологічні аспекти вдосконалення. *Стратегічна панорама*. 2003. №1. С. 26-28.
9. Мартыненко И. Э. Правоохранительная деятельность в сфере культурного наследия: цель, понятие, формы реализации. *Вестник Воронежского государственного университета*. Сер. Право. 2015. № 3. С.39-52. URL: <https://elibr.grsu.by/doc/12294>
10. Матвійчук А. Визначення адміністративно-правового регулювання у сфері забезпечення регуляторної політики. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 11 С. 121-124.
11. Микитенко В. В. Теоретико-правові аспекти правоохоронної діяльності органів внутрішніх справ України. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2014. № 3. С. 240-242. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pupch_2014_3_76
12. Мытник П.В. Правоохранительная деятельность и правоохранительные органы как предмет дисциплины «Судостроительство». *Вестник Академии МВД Республики Беларусь*. 2015. № 2 (30) С. 123-130.
13. Панова О.О. Забезпечення публічної безпеки в Україні: адміністративно правовий аспект: монографія. Харків: ФОП Панов А.М. 510 с.
14. Полковніченко О. М. Сутність та зміст правоохоронної функції держави. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2011. № 3. С. 39-43. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhnuvs_2011_3_8.
15. Про затвердження Інструкції з організації діяльності кінологічних підрозділів Національної поліції України: наказ МВС України від 01.11.2016 № 1145 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1544-16>
16. Про затвердження Інструкції з організації кінологічного забезпечення в Державній прикордонній службі України: наказ МВС України від 26.03.2018 № 234 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0459-18>
17. Про затвердження положень про Державну податкову службу України та Державну митну службу України: постанова Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 227 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/227-2019-%D0%BF>
18. Про кінологічне забезпечення в Державній фіскальній службі України: наказ МінФін України від 15.12.2015 № 1147 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1664-15>
19. Савюк Л.К. Правоохранительные органы: учебник. 2-е изд., перераб. и доп. Москва: Норма, 2007. 704 с.
20. Селюков В.С. Поняття кінологічного забезпечення. зб. тез доп. на міжнар. наук.практ. конф. до 25-

річчя створення ун-ту «Харківський національний університету внутрішніх справ: 25 років досвіду та погляд у майбутнє (1994-2019 рр.). Харків: Харківський національний університет внутрішніх справ. С. 420-421.

21. Студеникин В. Е. *Понятие, признаки и основные виды правоохранительной деятельности. Право : теория и практика.* 2003. № 13 (28). URL: <http://www.yurclub.ru/docs/pravo/1303/8.html>

22. Шай Р.Я. Окремі аспекти дослідження генезису правоохоронної функції держави. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Юридичні науки.* 2015. № 824. С. 357-362. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnulturn_2015_824_58.

23. Шемшученко Ю.С. Правоохоронна діяльність. *Юридична енциклопедія: в 6т. / редкол.: Ю.С. Шемшученко (голова ред. кол.) та ін. К. : Українська енциклопедія, 1998 Т. 5, 2003. 736 с.*

24. Юрко С.С. Недержавна охоронна і правоохоронна діяльність в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.10. Одеса, 2017. 21 с.

REFERENCES:

1. Bezpalova, O. I. (2014). *Administrative and legal mechanism of implementation of the law enforcement function of the state: monograph.* Kharkiv: Kharkivs'kyy natsional'nyy universytet vnutrishnikh sprav [in Ukrainian].

2. Bilas, A. I. (2016). *EU Law Enforcement: A Comparative Legal Study.* Candidate's thesis. Kyiv: Nats. akad. vnutr. sprav [in Ukrainian].

3. Bolotina, N. B. (2000). Human right to social security in Ukraine: the problem of terms and concepts. *Pravo Ukrayiny*, 4, 37–39 [in Ukrainian].

4. Brusakov, K. V. (2007). *Administrative and legal support for the passing of the service by the officers of law-enforcement bodies within the international peacekeeping units.* Extended abstract of candidate's thesis. Kyiv: Derzh. nauk.-doslidnyy instytut MVS Ukrayiny [in Ukrainian].

5. Busel, V.T. (Ed). (2005). *A great explanatory dictionary of modern Ukrainian (with additions and supplements).* Irpin: VTF "Perun" [in Ukrainian].

6. Galunko, V. V., Ponomarenko, G. O., Shkarupa, V. K. (2008). *The theory of state and law: lecture notes.* V. K. Shkarupa (Ed.). Kherson [in Ukrainian].

7. Dahl, V. I. (1980). *Explanatory dictionary of living Great Russian language.* (Vols. 1-4). Moskva: Rus. yaz. [in Ukrainian].

8. Laputina, Yu. A. (2003). Legislative support of the law enforcement function of the state: methodological aspects of improvement. *Stratehichna panorama*, 1, 26-28 [in Ukrainian].

9. Martynenko, I. E. (2015). Law enforcement in the field of cultural heritage: purpose, concept, forms of implementation. *Vestnik Voronezhskogo gosudarstvennogo universiteta. Ser. Pravo*, 3, 39-52. Retrieved from: <https://elib.grsu.by/doc/12294> [in Ukrainian].

10. Matviychuk, A. (2018). Definition of administrative and legal regulation in the sphere of regulatory policy support. *Pidpryyemnytstvo, hospodarstvo i pravo*, 11, 121-124 [in Ukrainian].

11. Mikitenko, V. V. (2014). Theoretical and legal aspects of law enforcement activity of law-enforcement bodies of Ukraine. *Pidvennoukrayins'kyy pravnychy chasopys*, 3, 240-242. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pupch_2014_3_76 [in Ukrainian].

12. Mytnik, P.V. (2015). Law enforcement and law enforcement as a subject of the discipline "Judicial system". *Vestnik Akademii MVD Respubliki Belarus'*, 2 (30), 123-130 [in Ukrainian].

13. Panova, O. O. (2019). *Public security in Ukraine: administrative and legal aspects: monograph.* Kharkiv: FOP Panov A.M. [in Ukrainian].

14. Polkovnichenko, O. M. (2011). The essence and content of the law enforcement function of the state. *Visnyk Kharkivs'koho natsional'noho universytetu vnutrishnikh sprav*, 3, 39-43. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhnvvs_2011_3_8 [in Ukrainian].

15. *On approval of the Instruction on the organization of the activities of the dog police units of the National Police of Ukraine.* (2016). Order of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine № 1145 from 01st November 2016. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1544-16> [in Ukrainian].

16. *On approval of the Instruction on the organization of dog breeding in the State Border Service of Ukraine.* (2018). Order of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine No. 234 from 26th March 2018. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0459-18> [in Ukrainian].

17. *On approval of the provisions on the State Tax Service of Ukraine and the State Customs Service of Ukraine.* (2019). Cabinet of Ministers of Ukraine Resolution No. 227 of 6th March 2019. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/227-2019-%D0%BF> [in Ukrainian].

18. *On dog support in the State Fiscal Service of Ukraine.* Order of the Ministry of Finance of Ukraine No. 1147 of 15th January 2015. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1664-15> [in Ukrainian].

19. Saviuk, L.K. (2007). *Law Enforcement: Textbook* (2nd ed.). Moskva: Norma [in Russian].

20. Selyukov, V.S. (2019). The concept of dog support. Coll. abstracts to the international. *Zb. tez dop. na mizhnar. nauk.prakt. konf. do 25-richchya stvorennya un-tu «Kharkivs'kyy natsional'nyy universytetu vnutrishnikh sprav: 25 rokiv dosvidu ta pohlyad u maybutnye (1994-2019 rr.)*, 420-421 [in Ukrainian].

21. Studenikin, V.E. (2003). The concept, signs and main types of law enforcement. *Pravo: teoriya i praktika*, 13 (28). Retrieved from: <http://www.yurclub.ru/docs/pravo/1303/8.html> [in Russian].

22. Shai, R.Y. (2015). Some aspects of the study of the genesis of law enforcement function of the state. *Visnyk*

Natsional'noho universytetu "L'vivs'ka politehnika". *Yurydychni nauky*, 824, 357-362. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnulpurn_2015_824_58 [in Ukrainian].

23. Shemshuchenko, Y. S. (1998). *Law enforcement activities. Legal Encyclopedia*. (Vol.5). Kyiv: Ukrayins'ka entsyklopediya [in Ukrainian].

24. Yurko, S.S. (2017). *Non-state security and law enforcement activities in Ukraine*. Extended abstract of candidate's thesis. Odesa: Nats. univer. «Odes'ka yurydychna akademiya» [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 4.10.2019

УДК 351.75 : 528.425

Степаненко В.В.,

кандидат юридичних наук, доцент кафедри професійних та спеціальних дисциплін Херсонського факультету, Одеський державний університет внутрішніх справ
<https://orcid.org/0000-0003-4144-2182>

Вайда Т.С.,

кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри спеціальної фізичної та вогневої підготовки Херсонського факультету, Одеський державний університет внутрішніх справ
<https://orcid.org/0000-0002-4355-5685>

СУЧАСНА ТОПОГРАФІЧНА ПІДГОТОВКА ПРАВООХОРОНЦІВ ЯК УМОВА УСПІШНОГО ПРОВЕДЕННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ОПЕРАЦІЙ ТА ЕФЕКТИВНОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ПРАВОПОРУШЕНЬ

У статті розглянуто одне з актуальних питань забезпечення належного функціонування правоохоронних органів – вдосконалення сучасної топографічної підготовки органів (підрозділів) міліції Національної поліції України (далі – НПУ).

Узагальнено види інформації, зафіксованої у вигляді графічних зображень на робочих картах (планах) територіальних управлінь НПУ та їх підрозділів - розміщення сил та засобів міліції та інших оперативних даних для забезпечення РРО та громадської безпеки; характеристика криміногенної ситуації в населеному пункті (місця вчинення соціально-резонансних злочинів, місцезнаходження злочинних груп тощо); складаються схеми (плани) обслуговування району, призначеного для працівників міліції; вказуються межі території, яка обслуговується підрозділом (відділенням) міліції; зображуються місця конкретної події (злочин, дорожньо-транспортна пригода тощо); висвітлюється об'єкт, що обслуговується підрозділами поліції та ін.

Роз'яснюється роль та значення місцевості, а також необхідність врахування його тактичних властивостей під час виконання служби працівниками міліції із забезпечення громадського порядку та забезпечення громадської безпеки, що може ускладнити або полегшити виконання оперативні та службові завдання поліції.

Розглянуто сучасні вимоги до топографічної підготовки працівників міліції, що забезпечить правоохоронцям необхідний обсяг знань та навичок для точної орієнтації на місцевість, навичок використання офіційних топографічних карт та складання графічних документів при підготовці та проведенні поліцейські операції, розслідування правопорушень тощо. Привертається увага до необхідності вдосконалення методичного забезпечення правильного проведення топографічної підготовки працівників міліції, важливості використання сучасних технічних засобів навчання, встановлення та використання тісного зв'язку топографічних знань з практична діяльність підрозділів НПУ тощо.

Проведено узагальнення потенційних можливостей вищезгаданого змістового модуля дисципліни «Тактико-спеціальна підготовка» для вдосконалення тактичної підготовки працівників міліції та виховання важливих особистих професійних якостей правоохоронців.

Ключові слова: курсанти закладів вищої освіти МВС України, професійна підготовка, працівники поліції, органи Національної поліції, правоохоронна діяльність, топографічна підготовка, поліцейські операції, розслідування правопорушень.

Stepanenko V., Vayda T. S. MODERN TOPOGRAPHIC TRAINING OF LAW ENFORCERS AS A CONDITION OF SUCCESSFUL CONDUCT OF POLICE OPERATIONS AND EFFECTIVE INVESTIGATION OF OFFENSES

The article deals with one of the relevant issues of ensuring the proper functioning of law enforcement – improving of the modern topographic training of police bodies (units) of the National Police of Ukraine (*hereinafter* – NPU).

Priority areas of law enforcement activity are determined by the basic powers and tasks of the police (detection and termination of crimes and offenses; prompt elimination of threats to the life and health of individuals and ensuring of public safety; the right to use police measures), in the execution of which a significant place is in drawing graphs reconnaissance of the area, use of schematic plans, depicting the scene, documenting the circumstances of the crime and etc.

Types of information recorded in the form of graphic images on the working service maps (plans) of the territorial departments